

Súd: Krajský súd Žilina
Spisová značka: 5Co/42/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 5317205991
Dátum vydania rozhodnutia: 26. 03. 2019
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Miroslav Jamrich
ECLI: ECLI:SK:KSZA:2019:5317205991.1

Uznesenie

Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Miroslava Jamricha a členov senátu JUDr. Gabriely Veselovej a JUDr. Dagmar Cabadajovej v právnej veci žalobkyne: B. Q., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom Mesto U., právne zastúpenej Mgr. Soňou Grošaftovou, advokátkou so sídlom D. XX, XXX XX T., proti žalovanému: Národná diaľničná spoločnosť a. s., IČO: 35 919 001, so sídlom Dúbravská cesta 14, 841 04 Bratislava, právne zastúpenému AENEA Legal s. r. o., IČO: 35 951 125, so sídlom Jozefská 3, 811 06 Bratislava, za účasti Krajskej prokuratúry Žilina, Moyzesova 20, 011 04 Žilina 1, o určenie existencie vecného bremena, o odvolaní žalobkyne proti uzneseniu Okresného súdu Čadca č.k. 8C/69/2017-553 zo dňa 12.09.2018, takto

rozhodol:

Krajský súd uznesenie okresného súdu p o t v r d z u j e.

Žalovaný má voči žalobkyňi právo na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

O výške náhrady trov odvolacieho konania rozhodne súd prvej inštancie samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník po právoplatnosti rozsudku.

o d ô v o d n e n i e :

1. Okresný súd napadnutým uznesením konanie o určenie existencie vecného bremena zastavil a žalovanému priznal voči žalobkyňi nárok na náhradu trov konania. Žalobkyňa sa žalobou zo dňa 13.10.2017 domáhala určenia, že je oprávnenou z vecného bremena spočívajúceho v práve doživotného bývania a užívania nehnuteľnosti - rodinného domu súpisné číslo XXX, postaveného na parcele CKN č. 9884, zapísanej na LV č. XXXX, katastrálne územie U.. V rámci skutkového stavu tvrdila, že vecné bremeno bolo v jej prospech zriadené darovacou zmluvou, ktorej vklad bol povolený pod č. 1899/95. Zápis bol vykonaný na LV č. XXXX pod položkou 309/96 v časti ťarchy. Rozhodnutím č. OÚ-ZA-OVBP2/V/2014/01123-014/DAA zo dňa 05.06.2014 Okresný úrad Žilina odbor výstavby a bytovej politiky vyvlastnil nehnuteľnosť, okrem iného aj rodinný dom súpisné číslo XXX, postavený na parcele CKN č. 9884 v katastrálnom území U., patriaci vlastnícky dcére žalobkyne. Žalobkyňa zistila, že vecné bremeno zriadené v jej prospech na liste vlastníctva zapísané nie je, a to aj napriek tomu, že nedošlo k uzavretiu dohody o zrušení vecného bremena. Žalovaný vo vyjadrení k žalobe zo dňa 05.01.2018 uviedol, že vecné bremeno in personam v prospech žalobkyne zaniklo vyvlastňovacím rozhodnutím, právoplatným dňa 30.06.2014. V tomto podaní zároveň vzniesol námietku skôr začatého konania, tzv. litispencie, ktorá je založená už skôr podanou žalobou o vypratanie vyvlastnených nehnuteľností, o ktorej sa vedie spor na Okresnom súde Čadca pod sp. zn. 8C/85/2016. Z pripojeného spisu Okresného súdu Čadca 8C/85/2016, najmä zo žaloby podanej Národnou diaľničnou spoločnosťou a. s. mal okresný súd za preukázané, že žalovaný podal dňa 02.05.2016 žalobu, ktorou sa domáha vypratania nehnuteľností, vrátane nehnuteľnosti, vo vzťahu ku ktorej žiada žalobkyňa v tomto spore deklarovať existenciu vecného bremena v podobe jej práva osobného užívania a doživotného bývania v spornej nehnuteľnosti. Žalovaný sa domáha uloženia povinnosti dcére žalobkyne Mgr. P. F. ako bývalej vlastníčke spornej nehnuteľnosti a zároveň aj voči žalobkyňi ako osobe pôvodne oprávnenej z

vecného bremena viaznuceho na vyvlastnenej nehnuteľnosti. Okresný súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia uviedol, že žaloba o určenie je žalobou preventívneho charakteru. Z jeho doktríny vyplýva, že žalobný návrh na plnenie konzumuje aj určovací žalobný návrh. Ako každá žaloba aj určovací žaloba zakladá prekážku litispendencie pre inú žalobu s rovnakým obsahom medzi totožnými stranami. Určovací žaloba teda za opísaných podmienok zakladá prekážku litispendencie aj vtedy, ak žaloba v neskôr podanej určovacej žalobe tvrdí, že vyhovujúci rozsudok o určení (ne) existencie práva je prekážkou res iudicata pre určovaciu žalobu s rovnakým obsahom medzi totožnými stranami aj vtedy, ak je naliehavý právny záujem deklarovaný odlišne. Okresný súd sa pred konaním a rozhodovaním o merite veci zaoberal tým, či sú splnené základné podmienky pre sporové konanie a pokračovanie v ňom. Súd sa v danom prípade stotožnil s argumentmi žalovaného týkajúcimi sa prekážky skôr začatého konania, tzv. litispendencie. Žaloba Národnej diaľničnej spoločnosti a. s. bola podaná dňa 02.05.2016. Žaloba žalobkyne o určenie existencie vecného bremena bola podaná dňa 16.10.2017, teda neskôr. Na Okresnom súde Čadca tak prebiehajú 2 sporové konania medzi totožnými stranami. Vzhľadom k uvedenému okresný súd ustálil, že v danom prípade existuje prekážka litispendencie, ktorá je neodstrániteľnou vadou konania, preto okresný súd uvedené sporové konanie o neskôr podanej žalobe žalobkyne o určenie existencie vecného bremena zastavil. V danom prípade zavinila zastavenie konania žalobkyňa, preto okresný súd priznal žalovanému právo na náhradu trov konania.

2. Proti uzneseniu okresného súdu podala žalobkyňa v zákonnej lehote odvolanie. Žalobkyňa namieta, že v uvedenej veci nie je a ani nemôže byť daná prekážka litispendencie, a teda konanie o vypratanie vyvlastnených nehnuteľností, ktoré je vedené na Okresnom súde Čadca pod sp. zn. 8C/85/2016 nemôže byť konaním, ktoré je prekážkou neskôr začatého konania o určenie existencie vecného bremena, ktorú existenciu súd absolútne neskúmal. V čase podania tohto odvolania súd už vo veci, vedenej pod sp. zn. 8C/85/2016 rozhodol a to tak, že uložil žalobkyni v tomto konaní povinnosť vypratať vyvlastnené nehnuteľnosti a súčasne vyslovil, že vo vzťahu k žalobkyni v tomto konaní (v konaní o vypratanie v postavení žalovanej v rade 2/) neexistuje vecné bremeno k predmetným nehnuteľnostiam, nakoľko toto vecné bremeno zaniklo práve ich vyvlastnením. Okresný súd Čadca pritom v konaní o vypratanie vyvlastnených nehnuteľností nevykonal takmer žiadne dôkazy a skutkový stav, ktorý vzal za rozhodný, bol absolútne nepostačujúci. Žalobkyňa nerozporuje, že strany konania, t.j. účastníci konania vo veci samej, vedeného pod sp. zn. 8C/69/2017 a účastníci konania o vypratanie vyvlastnených nehnuteľností, vedeného pod sp. zn. 8C/85/2016 sú totožné, avšak tvrdí, že rozhodne nie je možné vysloviť, že totožný je aj predmet sporu. V konaní vo veci samej žalobkyňa dôvodí najmä tým, že vecné bremeno bolo nezákonne vymazané, čo predstavuje úplne inú skutkovú okolnosť, s ktorou sa súd vôbec nezaoberal, tzn. bez existencie právneho titulu pre jeho výmaz a bez určenia náhrady, pokiaľ by malo zaniknúť. Vyplatenie náhrady za zánik vecného bremena vyvlastnením je viazané na jeho zrušenie, ktoré skutočnosti musia byť vyslovené vo výroku rozhodnutia. V tejto súvislosti je nutné vysloviť, že vecné bremeno je vždy viazané na nehnuteľnosť, a to bez ohľadu či sa jedná o vecné bremeno in rem alebo in personam. Potom nie je možné vysloviť, že obe súdne konania majú totožný predmet sporu. Ďalej žalobkyňa poukazuje na rozpor, ktorý zastáva značná časť právnej náuky, a to najmä s poukazom na judikatúru českých súdov, ktorej nosnou argumentáciou je najmä skutočnosť, že práve z dôvodu, že súd si v sporovom konaní o splnení povinnosti posúdi existenciu či neexistenciu práva, len ako predbežnú otázku, tak takéto posúdenie nie je obsiahnuté v budúcom výroku rozsudku, ale len v jeho odôvodnení. Preto nemôže byť takýto rozsudok súdu v otázke určenia existencie či neexistencie práva alebo právneho vzťahu záväzným rozhodnutím z pohľadu materiálnej stránky jeho právoplatnosti rozsudku. Z tohto dôvodu by v prípade sporového konania na plnenie nemalo ísť o prekážku litispendencie, a ani o prekážku rei iudicatae, vo vzťahu k neskôr začatému sporovému konaniu o určenie. Žalobkyňa vo veci samej namietala, že vecné bremeno, ktoré spočíva v práve doživotného bývania a užívania vyvlastnených nehnuteľností bolo vymazané bez právneho podkladu, tzn. existencie rozhodnutia a bez určenia primeranej náhrady. Vecné bremeno v prospech žalobkyne vzniklo titulom darovacej zmluvy a zmluvy o zriadení vecného bremena, ktorej vklad bol povolený pod č. V 1899/95. Zápis vecného bremena bol vykonaný na LV č. XXXX pod položkou 309/96 v časti ťarchy. Výmaz vecného bremena bol vykonaný Okresným úradom Čadca, katastrálnym odborom, bez rozhodnutia o vyvlastnení (zrušení) vecného bremena ako listiny spôsobilej pre vykonanie daného úkonu a to až následne po zápise vlastníctva v prospech vyvlastňovaného titulom Vyvlastňovacieho rozhodnutia č. OU-ZA-OVBP2/V/2014/011230-014/DAA zo dňa 05.06.2014 na telefonický pokyn pracovníčky Národnej diaľničnej spoločnosti a. s.. Je nesprávny názor, že vecné bremeno zaniká zo zákona. Obdobne ako vyvlastnenie je možné iba na základe zákona, aj zánik vecného bremena predpokladá jeho vyvlastnenie na základe zákona, tzn. vo vyvlastňovacom procese zavŕšeným administratívnym aktom s vyslovením

jeho zrušenia. Pre naplnenie ustanovenia § 109 ods. 2 zákona č. 50/1976 Zb. v platnom znení, a to nielen vo vzťahu k prechodu vlastníckeho práva k vyvlastňovanej nehnuteľnosti, ale i vo vzťahu k zániku vecného bremena, zákon striktnie stanovuje postup, výsledkom ktorého je rozhodnutie o prechode vlastníckeho práva na vyvlastniteľa alebo zrušenie existujúceho vecného bremena, pre účely dosiahnutia cieľa vyvlastnenia pri naplnení ďalších zákonom stanovených podmienok. V danom prípade však, vo vzťahu k zániku, resp. výmazu vecného bremena tieto zákonné podmienky absentujú (t.j. dohoda o zrušení, ako predpoklad začatia vyvlastňovacieho konania, primeraná náhrada za zrušenie vecného bremena stanovená vo vyvlastňovacom konaní, resp. rozhodnutie o zrušení vecného bremena s určením primeranej náhrady). Aby nastali právne účinky zániku vecného bremena musí existovať zákonný podklad pre uvedenú právnu skutočnosť, a to že k zrušeniu (vyvlastneniu) existujúceho vecného práva dôjde priamo rozhodnutím o vyvlastnení. Tvrdíme, že ak vyvlastňovací orgán nerozhodol o zrušení vecného bremena vo výroku Vyvlastňovacieho rozhodnutia č. OU-ZA-OVBP2/V/2014/011230-014/DAA zo dňa 05.06.2014, potom vecné bremeno naďalej trvá a preto neexistuje ani zákonný podklad pre vypratanie nehnuteľnosti žalobkyňou, hoc ako vlastník nehnuteľnosti je evidovaný žalovaný. V nadväznosti na všetky vyššie uvedené skutočnosti navrhuje odvolaciemu súdu, aby Uznesenie OS Čadca sp. zn. 8C/69/2017-553 zo dňa 12.09.2018 zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

3. K podanému odvolaniu sa písomne vyjadrila Okresná prokuratúra Čadca. Vo vyjadrení uvádza, že sa s postupom Okresného súdu Čadca, ktorý namietaným uznesením konanie zastavil, v plnom rozsahu stotožňuje, a to s poukazom na existenciu prekážky litispendencie. Tvrdením žalobkyne v odvolaní považuje za nedôvodné, a to aj s poukazom na vydanie rozhodnutia Okresným súdom Čadca vo veci pod sp. zn. 8C/85/2016 tak, ako to žalobkyňa v odvolaní uvádza. Ďalej uvádza, že Stavebný zákon, t. j. zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov, v ustanovení § 109 ods. 2 spája s vyvlastnením nehnuteľností priamo zánik ostatných práv k vyvlastneným nehnuteľnostiam, ak nie je v rozhodnutí ustanovené inak. Teda dochádza k zániku ostatných práv priamo zo zákona za predpokladu, že vyvlastňovacie rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť, pričom nie je potrebný osobitný výrok, ktorým by sa vecné právo zrušovalo. Skutočnosť, že vecné právo nezaniká, by muselo byť uvedené vo výrokovej časti vyvlastňovacieho rozhodnutia, ktorá skutočnosť však z tohto rozhodnutia orgánu verejnej správy nevyplýva. Je teda zrejme, že vecné bremeno doživotného bývania a užívania rodinného domu s. č. XXX v kat. úz. U. zaniklo právoplatnosťou vyvlastňovacieho rozhodnutia s následným výmazom práva v katastri nehnuteľností, ktorý mal len evidenčný účinok. Do pozornosti dáva i tú skutočnosť, že vlastníčka nehnuteľnosti v rámci vyvlastňovacieho konania Mgr. P. F. žiadala, aby stavebný úrad vo vyvlastňovacom rozhodnutí uviedol, že vecné bremeno sa zachováva do času, keď bude nahradené obsahovo obdobným právom. Tejto žiadosti nebolo vyhovené. Z tohto je zrejme, že Mgr. P. F. si bola vedomá toho, že právo vecného bremena vyvlastnením zanikne. S poukazom na vyššie uvedené odvolanie žalobkyne považuje za nedôvodné.

4. Žalobca sa k podanému odvolaniu vyjadril nasledovne. Žalobca k litispendencii uvádza, že v oboch prípadoch strany sporu opierajú existenciu svojho nároku o totožné nehnuteľnosti a o totožné rozhodnutie o vyvlastnení, pričom každá zo strán prezentuje k jeho platnosti iný záver. Skôr podaná žaloba na plnenie (v tomto prípade žaloba o vypratanie vyvlastnených nehnuteľností v konaní vedenom pod sp. zn. 8C/85/2016, ktorého predmetom je posúdenie existencie vlastníckeho práva žalovaného k nehnuteľnostiam), konzumuje neskôr podanú žalobu žalobkyne o určenie existencie vecného bremena. Predmetný právny názor vyslovil aj Najvyšší súd SR v rozsudku sp. zn. 3Cdo/100/01 zo dňa 28.05.2002, ktorý bol publikovaný v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu SR a rozhodnutí súdov SR pod číslom R 110/2003. Nakoľko konanie o určenie existencie vecného bremena trpí neodstrániteľným nedostatkom, súd je ex offo povinný zastaviť ho. Žalovaný dáva do pozornosti, že Okresný súd Čadca v konaní vedenom pod sp. zn.: 8C/85/2016 sa pri určení povinnosti pre B. Q. (v tomto konaní žalobkyňu) vypratať vyvlastnené nehnuteľnosti detailným spôsobom zaoberal aj otázkou (ne)existencie nároku žalobkyne na doživotné užívanie vyvlastnených nehnuteľností. Bez posúdenia zániku vecného bremena doživotného užívania (in personam) by nebolo možné uložiť žalobkyňi povinnosť vypratať vyvlastnené nehnuteľnosti, a to rozsudkom (8C/85/2016) zo dňa 08.10.2018. K argumentácii žalobkyne o uprednostnení žaloby o určenie z dôvodu vykonania záznamu v zmysle § 34 zákona č. 162/1995 Z. z. žalovaný uvádza, že tento názor sa nedotýka priority skôr podanej žaloby na plnenie. Totiž, v prípade, ak by skôr podaná žaloba o plnenie bola zamietnutá, žalobkyňi by nič nebránilo domáhať sa podania žaloby o určenie existencie vecného bremena za účelom jeho zápisu. Tento záver má oporu v súčasnom znení zákona č. 162/1995 Z. z.. Žalobkyňa však napriek procesným účinkom žaloby na plnenie, o ktorej ku dňu podania žaloby na

určenie nebolo právoplatne rozhodnuté, podala žalobu o určenie, čím neskôr začaté konanie o určení zaťažila prekážkou litispendencie. Žalovaný tvrdí, že žalobkyňa nepreukázala naliehavý právny záujem že naliehavý právny záujem, pričom v zásade absentuje, ak má žalobca možnosť žalovať na splnenie povinnosti. Uvedený záver potvrdzuje samotná prekážka litispendencie, ktorá deklaruje uplatnenie totožného nároku. Žalobkyňa nepodala riadne a včas opravný prostriedok proti rozhodnutiu o vyvlastnení a ani sa nedomáhala preskúmania zákonnosti rozhodnutia o vyvlastnení v správnom súdnictve. Z uvedeného vyplýva, že žalobkyňa odignorovala vyvlastňovacie konanie a následne až po uplynutí 4 rokov žiada Okresný súd Čadca o určenie existencie vecného bremena in personam z dôvodu údajnej nezákonnosti vyvlastňovacieho konania nevyplatenia peňažnej/bytovej náhrady. Žalovaná má ďalej za to, že ods. 2 § 109 Stavebného zákona upravuje zánik vecného bremena ex lege, teda samotným splnením zákonnej podmienky dochádza k jeho zániku. Uvedený spôsob zániku vecného bremena sa odráža v nezlučiteľnosti účelu, na ktorý sa má vec užívať (výstavba diaľnice D3), s účelom, na ktorý ju užíval oprávnený z vecného bremena. V prípade žalobkyne je viac než zrejmé, že vecné bremeno nie je zlučiteľné s vyvlastnením, a to najmä pre účel, na ktorý má vyvlastnená nehnuteľnosť slúžiť. Zákonnosť zániku vecného bremena bola preskúmaná na základe podnetu žalobkyne aj Okresnou prokuratúrou Čadca, ktorá nepodala protest voči vykonaniu výmazu práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, nakoľko mala za to, že výmaz bol vykonaný v súlade so zákonmi a všeobecne záväznými právnymi predpismi. Správnosť rozhodnutia Okresnej prokuratúry Čadca potvrdila aj Krajská prokuratúra v Žiline, ktorá opravný prostriedok žalobkyne odložila ako nedôvodný. Žalovaný uvádza, že bytová náhrada sa poskytuje len v prípadoch, ktoré upravuje ust. § 685 a nasl. Občianskeho zákonníka a zákon č. 116/1990 Zb. v znení neskorších predpisov, čo však nie je prípad žalobkyne, nakoľko táto užíva vyvlastnené nehnuteľnosti bez právneho titulu a bez súhlasu žalovaného. V danom prípade absentuje akýkoľvek druh nájomného, resp. iného užívacieho vzťahu k vyvlastneným nehnuteľnostiam. S poukazom na doteraz uvedené, má žalovaný za to, že nie sú naplnené predpoklady na vyhovieť odvolania žalobkyne a preto navrhuje, aby Krajský súd Žilina ako odvolací súd uznesenie Okresného súdu Čadca zo dňa 08.10.2018, sp. zn.: 8C/69/2017 potvrdil a žalovanému priznal náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu.

5. Žalovaný sa vyjadril aj k vyjadreniu Okresnej prokuratúry Čadca. Žalovaný sa stotožňuje s právnym názorom Okresnej prokuratúry Čadca, ako aj Okresného súdu Čadca, ktorý predmetné konanie uznesením zo dňa 12.09.2018 zastavil z dôvodu prekážky litispendencie ako neodstrániteľnej prekážky pre ktorú nemožno pokračovať v tomto konaní. Žalovaný poukazuje na svoje doterajšie tvrdenia, že skôr podaná žaloba na plnenie (v tomto prípade žaloba o vypratanie vyvlastnených nehnuteľností v konaní vedenom pod sp. zn. 8C/85/2016, ktorého predmetom je posúdenie existencie vlastníckeho práva žalovaného k nehnuteľnostiam), konzumuje neskôr podanú žalobu žalobkyne o určenie existencie vecného bremena. Žalovaný uvádza, že sa stotožňuje s názorom Okresnej prokuratúry Čadca ohľadne nedôvodnosti odvolania Žalobkyne zo dňa 09.10.2018 proti uzneseniu Okresného súdu Čadca zo dňa 12.09.2018. Aj naďalej navrhuje, aby Krajský súd Žilina ako odvolací súd uznesenie Okresného súdu Čadca zo dňa 08.10.2018, sp. zn.: 8C/69/2017 potvrdil a žalovanému priznal náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu.

6. Žalobkyňa sa následne písomne vyjadrila k vyjadreniu žalovaného k odvolaniu. Žalobkyňa k označenému vyjadreniu uvádza, že námietky sú bez právnej relevancie, pričom zotrúva na svojich tvrdeniach v celom rozsahu. Prekážka prv začatého konania je daná iba v prípade ak má rovnakých účastníkov, rovnaký predmet konania vymedzený petitom a rovnaké skutkové okolnosti, od ktorých sa odvodzuje právo, tzn. totožnosť predmetu konania je totožnosť nároku z rovnakého skutkového deja. V uvedenom prípade žalobkyňa tvrdí, že skutkové vymedzenie pre vypratanie a skutkové vymedzenie týkajúce sa určenia existencie vecného bremena sú odvodzované z rozdielnych právnych dôvodov. Žalovaný svoj nárok odvodzuje z dôvodu užívania nehnuteľnosti bez právneho dôvodu, ktoré tvrdenia preukazuje existenciou právoplatného vyvlastňovacieho rozhodnutia. Žalobkyňa nárok existencie vecného bremena odvodzuje od darovacej zmluvy, ktorou bolo vecné bremeno zriadené pri bezodplatnom prevode nehnuteľností na jej dcéru. Vzhľadom na uvedené žalobkyňa tvrdí, že nejde o identický predmet konania vymedzený rovnakým petitom, ako aj identické skutkové tvrdenia. Žalobkyňa tvrdí, že v konaní preukázala naliehavý právny záujem. K tvrdeniu, že civilnému súdu neprináleží revízný princíp správosti administratívneho aktu uvádza, že toto tvrdenie je správne. V uvedenom prípade však predmetom sporu nie je revízia správneho aktu, nakoľko vo vzťahu k určení existencie vecného bremena, t. j. jeho zrušeniu, žiadny správny akt neexistuje. Opätovne k tvrdeniu žalovaného, že v danom spore sa jedná o určenie existencie vecného bremena, ktoré je vecným bremenom in personam, ktorý názor si osvojil aj Okresný súd Čadca a tento vyslovil v uznesení, ktorým konanie zastavil uvádza, že

označené vecné bremeno, ktoré vždy musí konkretizovať osobu, predstavuje právo ktoré sa viaže vždy k nehnuteľnosti - zaťažuje nehnuteľnosť a to bez ohľadu na vlastníctvo danej nehnuteľnosti. V nadväznosti na všetky vyššie uvedené skutočnosti navrhuje odvolaciemu súdu, aby Uznesenie Okresného súdu Čadca sp. zn. 8C/69/2017-553 zo dňa 12.09.2018 zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

7. Žalovaný sa k vyjadreniu žalobkyne vyjadril nasledovne. K litispendencii uvádza, že samotná skutočnosť, že žiadne zo žalovaným uvedených rozhodnutí nie je skutkovo totožné ako predmetný spor (skôr začaté konanie o vypratanie a neskôr začaté konanie o určenie vecného bremena) ešte nemôže bez ďalšieho znížiť ich argumentačný význam. Ako bolo uvedené vo vyjadrení žalovaného zo dňa 07.11.2018, litispendencia je založená nielen totožnosťou strán ale aj totožnosť predmetu konania. Totožnosť predmetu konania je vymedzená najmä skutkovými okolnosťami, ktorými je petič zdôvodnený. V prípade neskôr začatého konania žalobkyne o určenie vecného bremena však takouto skutkovou okolnosťou nie je darovacia zmluva spojená so zmluvou o zriadení vecného bremena tak, ako to tvrdí žalobkyňa, ale sú ňou skutočnosti zakladajúce neplatnosť rozhodnutia Okresného radu Žilina o vyvlastnení zo dňa 05.06.2014. Žalobkyňa totiž nezdôvodňuje žalobný nárok výlučne darovacou zmluvou, ale rozsiahlo argumentuje dôvodmi zakladajúcimi neplatnosť rozhodnutia o vyvlastnení. V prípade skôr začatého konania žalovaným o vypratanie nehnuteľností sú takými skutkovými okolnosťami na strane žalovaného taktiež okolnosti rozhodnutia Okresného radu Žilina o vyvlastnení zo dňa 05.06.2014, ktorému však žalovaný, na rozdiel od žalobkyne, priznáva účinky z dôvodu platnosti. Je teda nepochybné, že obe súdne konania sú skutkovo totožné práve v otázke, týkajúcej sa (ne)platnosti rozhodnutia Okresného radu Žilina o vyvlastnení zo dňa 05.06.2014. Uvedený záver preto potvrdzuje predpoklad existencie prekážky litispendencie. K nepreukázaniu nalievavého právne záujmu uvádza, že podľa neho je potrebné v prvom rade podotknúť, že určovací charakter žaloby nie je vhodný pre predmetný spor, nakoľko domnelé právo žalobkyne už nie je ohrozené, ale porušené. Žalobkyňa je v zásade povinná žalovať splnenie povinnosti, nie na určenie vecného bremena. Tým by totiž nezískala právny titul, ktorým by v exekúcii vynútila od žalovaného splnenie povinnosti. Žalovaný, na rozdiel od žalobkyne, je presvedčený, že existuje správny akt zrušenia vecného bremena, a týmto aktom je rozhodnutie o vyvlastnení, na základe ktorého bol vykonaný katastrálnym odborom výmaz vecného bremena. K zániku vecného bremena uvádza, že žalovaný opätovne zdôrazňuje, že námietka žalobkyne sa viaže k vecnému prejednávaniu žaloby a nemá súvislosť s odvolaním voči uzneseniu o zastavení konania. Bez ohľadu na to však považuje právny názor žalobkyne za nepochopenie inštitútu vecného bremena. K neexistencii práva na primeranú peňažnú (bytovú) náhradu uvádza, že žalovaný opätovne zdôrazňuje, že námietka žalobkyne sa viaže k vecnému prejednávaniu žaloby a nemá žiadnu súvislosť s odvolaním voči uzneseniu o zastavení konania. Pre prípad jej dôvodnosti však žalovaný upozorňuje súd, že zo žiadneho ustanovenia Stavebného zákona nevyplýva žalobkyni nárok na primeranú náhradu za zánik vecného bremena. Žalovaný považuje napadnuté uznesenie za vecne správne a preto navrhuje, aby Krajský súd v Žiline ako odvolací súd uznesenie Okresného súdu Čadca zo dňa 12.09.2018, sp. zn.: 8C/69/2017-553 potvrdil a Žalovanému priznal náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu.

8. Namiesto Okresnej prokuratúry Čadca prebrala vstup do konania Krajská prokuratúra Žilina na základe oznámenia Okresnému súdu Čadca zo dňa 14.11.2018, doručené dňa 19.11.2018. Krajská prokuratúra Žilina sa k predmetnému sporu vyjadrila nasledovne. Konštantná súdna judikatúra reprezentovaná najmä rozhodnutím Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/100/01 zo dňa 28.05.2002, publikovaným v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR pod č. R 110/2003, na ktoré poukázal aj žalovaný, sa jednoznačne priklonila k záveru, že „právoplatný rozsudok o žalobe na plnenie vytvára z hľadiska identity predmetu konania prekážku veci rozsúdenej pre konanie o žalobe na určenie, či tu právo alebo právny vzťah je alebo nie je, vychádzajúcej z rovnakého skutkového základu (z rovnakého skutku).“ Prekážka litispendencie a prekážka rei iudicatae je odrazom princípu ne bis in idem, podľa ktorého nie je možné o tej istej veci rozhodovať dvakrát. Prekážka začatého konania zakazuje súdu viesť konanie o takom spore, o ktorom sa na súde už vedie sporové konanie. Nie je totiž spornou skutočnosťou to, či právo vecného bremena vzniklo v dôsledku jeho zriadenia na základe konkrétneho právneho úkonu (označeného ako „darovacia zmluva“), ale spornou skutočnosťou, ktorá mala byť vyriešená v konaní o učenie existencie vecného bremena bolo to, či vecné bremeno zaniklo vyvlastnením nehnuteľností. Rovnaká sporná skutočnosť musela byť vyriešená aj v konaní vedenom Okresným súdom Čadca pod č. 8C/85/2016, pretože aj v tomto konaní B. Q. tvrdila, že vecné bremeno vyvlastnením nezaniklo, a preto nemá povinnosť vypratať sporné nehnuteľnosti. V konaní o vypratání nehnuteľností bol na pojednávaní dňa 08.10.2018 vyhlásený rozsudok, ktorým súd v bode II. žalobu voči

žalovanej Mgr. P. F. zamietol a v bode III. uložil žalovanej B. Q. povinnosť vyvlastnené nehnuteľnosti vypratať. V kontexte uvedeného je teda zrejmé, že súdna judikatúra opodstatnene dospela k záveru, že konanie o žalobe na plnenie vytvára prekážku litispendencie vo vzťahu ku konaniu na určenie práva. Práve takýto záver má zamedziť protichodným rozhodnutiam v konaniach, predmetom ktorých je vyhodnotenie totožných skutkových či právnych otázok medzi rovnakými stranami. Vo vzťahu k otázke naliehavého právneho záujmu žalobkyne na určenie existencie práva vecného bremena uvádza, že podľa súdnej judikatúry naliehavý právny záujem nie je daný, ak žaloba neslúži potrebám praktického života, ale vedie len k zbytočnému rozmnožovaniu sporov. V konkrétnom prípade sa žalobkyňa domáha určenia existencie práva, u ktorého je zrejmé, že nemôže byť realizované v dôsledku nevyhnutnosti asanácie stavby pre účely výstavby diaľnice. Takýto návrh teda nepochybne nesmeruje k ochrane práv žalobkyne, ale len k oddialeniu realizácie verejnoprospešnej stavby diaľnice. Na základe uvedeného navrhuje, aby Krajský súd v Žiline rozhodnutie Okresného súdu Čadca sp. zn. 8C/69/2017-553 zo dňa 12.09.2018 o zastavení konania potvrdil.

9. Na vyjadrenie Krajskej prokuratúry Žilina zareagoval žalovaný, ktorý vo svojom vyjadrení uvádza, že sa stotožňuje s právnym názorom Krajskej prokuratúry Žilina a zdôrazňuje, že v uvedenom prípade sa žalobkyňa domáha určenia existencie práva, u ktorého je zrejmé, že nemôže byť realizované v dôsledku asanácie stavby pre účely výstavby diaľnice D3. Uvedenému konaniu žalobkyne nemôže byť poskytnutá právna ochrana, nakoľko smeruje len k oddialeniu realizácie verejnoprospešnej stavby diaľnice D3, keďže žalobkyňa si je vedomá skutočnosti, že vyvlastnená nehnuteľnosť už nemôže uspokojovať bytové potreby. Žalovaný poukazuje na svoje doterajšie tvrdenia, že skôr podaná žaloba na plnenie (v tomto prípade žaloba o vypratanie vyvlastnených nehnuteľností v konaní vedenom pod sp. zn. 8C/85/2016, ktorého predmetom je posúdenie existencie vlastníckeho práva žalovaného k nehnuteľnostiam), konzumuje neskôr podanú žalobu žalobkyne o určenie existencie vecného bremena. Predmetný právny názor vyslovil aj Najvyšší súd SR v rozsudku sp. zn. 3Cdo/100/01 zo dňa 28.05.2002, ktorý bol publikovaný v Zbierke stanovisk Najvyššieho súdu SR a rozhodnutí súdov SR pod číslom R 110/2003. Nakoľko predmetné konanie o určenie existencie vecného bremena trpelo neodstrániteľným nedostatkom, Okresný súd Čadca uznesením zastavil konanie vedené pod sp. zn.: 8C/69/2017 z dôvodu prekážky litispendencie. Žalobkyňa tiež nepodala riadne a včas opravný prostriedok proti rozhodnutiu o vyvlastnení a ani sa nedomáhala preskúmania zákonnosti rozhodnutia o vyvlastnení v správnom súdnictve. Z uvedeného vyplýva, že žalobkyňa odignorovala vyvlastňovacie konanie a následne až po uplynutí 4 rokov žiadala Okresný súd Čadca o určenie existencie vecného bremena in personam z dôvodu údajnej nezákonnosti vyvlastňovacieho konania nevyplatenia peňažnej/bytovej náhrady. V prípade žalobkyne je viac než zrejmé, že vecné bremeno nie je zlučiteľné s vyvlastnením, a to najmä pre účel, na ktorý má vyvlastnená nehnuteľnosť slúžiť. Keďže Okresný úrad Žilina ako príslušný vyvlastňovací orgán neurčil v petite rozhodnutia o vyvlastnení, že vecné bremeno in personam v prospech žalobkyne naďalej trvá, z uvedeného jednoznačne vyplýva, že vyvlastnením zaniklo aj vecné bremeno in personam v prospech žalobkyne. Na základe uvedeného žalovaný aj naďalej trvá na tom, aby odvolací súd uznesenie Okresného súdu Čadca zo dňa 12.09.2018, sp. zn.: 8C/69/2017 potvrdil a priznal žalovanému náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu.

10. Krajská prokuratúra Žilina sa následne vyjadrila k vyjadreniu žalovaného zo dňa 12.12.2018. Prokuratúra v predmetnej veci v plnom rozsahu odkazuje na vyjadrenie č. k. Kc 74/18/5500-8 zo dňa 12.12.2018, s ktorým je aj vyjadrenie žalovaného zo dňa 12.12.2018 v súlade. Pre vecné vyriešenie sporu vedeného na Okresnom súde Čadca pod č. 8C/69/2017 by musela byť zodpovedaná rovnaká otázka ako aj v spore vedenom na Okresnom súde Čadca pod č. 8C/85/2016 (t. j. či právo vecného bremena zaniklo vyvlastnením), a preto tieto dva súdne spory vychádzajú z rovnakého skutkového a právneho základu. Je nežiaduce, aby rovnaká otázka bola vyriešená v dvoch konaniach rozdielnym spôsobom, v čoho dôsledku súdna judikatúra dospela k záveru, že konanie o žalobe na plnenie vytvára prekážku litispendencie vo vzťahu ku konaniu na určenie práva. Aj z odbornej literatúry vyplýva k aplikácii ustanovenia § 109 ods. 2 stavebného zákona jednoznačný záver, že ostatné práva včítane vecných bremien vyvlastnením automaticky zanikajú bez toho, aby táto skutočnosť musela byť vo výroku rozhodnutia explicitne uvedená. Žalobkyňa sa domáha určenia existencie vecného bremena vo vzťahu k nehnuteľnostiam určeným na asanáciu. Otázka naliehavého právneho záujmu na 2 určenie existencie vecného bremena sa preto aj v tomto svetle javí ako spochybnená. Na základe uvedeného totožne so žalovaným navrhuje, aby Krajský súd v Žiline rozhodnutie Okresného súdu Čadca sp. zn. 8C/69/2017-553 zo dňa 12.09.2018 o zastavení konania potvrdil.

11. Žalobkyňa podala vyjadrenie k vyjadreniu žalovaného. Opätovne uvádza, že posudzovanie prekážky litispendencie je dané totožnosťou predmetu sporu a totožnosťou účastníkov v súdnom konaní. Predmetom občianskeho súdneho konania je vždy žalobcom uplatnený procesný nárok, ktorý musí byť vymedzený predmetom sporu, ktorý je určený žalobným petitom a súčasne základom tvoriacim právne relevantné skutočnosti, na ktorých je nárok žalobcu založený. Tvrdíme, že v uvedenom prípade absentuje identickosť žalobného petitu, ale aj skutkové okolnosti, nakoľko žalovaný tieto odvodzuje od stavu po existencii právoplatného vyvlastňovacieho rozhodnutia, pričom žalobkyňa skutkové okolnosti vymedzuje od dohody o zriadení povinnosti vlastníka nehnuteľnosti strpieť oprávnenie žalobkyne zakladajúce jej právo bývania a užívania označených nehnuteľností. Od uvedeného je potom nevyhnutné odvodzovať aj preukázanie naliehavého právneho záujmu na určení existencie vecného bremena. V nadväznosti na vyššie uvedené preto tvrdí, že v súlade s ústavnou požiadavkou práva na spravodlivé konanie, bolo zo strany súdu nevyhnutné a žiaduce konanie o vypratanie nehnuteľností, práve pri neexistencii prekážky litispendencie, prerušiť podľa § 162 ods. 1 písm. a) CSP, a to až do rozhodnutia vo veci určenia existencie vecného bremena. Vo vzťahu k uvedenému výklad § 109 ods. 2 stavebného zákona, učený žalovaným, je nesprávny, nakoľko tento vecné bremeno ako povinnosť zamieňa s právom. Samotný pojem „vyvlastnenie“ upravený v § 109 ods. 1 stavebného zákona predstavuje nielen prechod vlastníctva, ale aj zrušenie povinnosti založenej zriadením vecného bremena k nehnuteľnosti, ktorá obmedzuje vlastníka danej nehnuteľnosti strpieť jeho samotný výkon. Je potom nesporné, že ak rozhodnutím, resp. iným zákonom priznaným postupom, nedôjde k zrušeniu existujúcej povinnosti strpieť určité obmedzenie, táto povinnosť naďalej trvá. V nadväznosti na všetky vyššie uvedené skutočnosti navrhuje odvolaciemu súdu, aby Uznesenie Okresného súdu Čadca sp. zn. 8C/69/2017-553 zo dňa 12.09.2018 zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

12. Žalovaný sa ešte vyjadril k vyjadreniu žalobkyne nasledovne. Uvádza, že žalobkyňa popiera a účelovo si vykladá ustanovenia CSP vo svoj prospech nerešpektujúc judikatúru slovenských súdov, ktorá sa k problematike existencie prekážky litispendencie stavia jednoznačne, nakoľko zakladá prioritu skôr podanej žaloby o plnenie pred neskôr podanou žalobou o určenie, čo možno aplikovať aj na predmetný spor. Žalobkyňa si zamieňa skutkový základ, z ktorého vychádza žaloba na plnenie a žaloba na určenie s právnym titulom, na základe ktorého bolo pôvodne zriadené právo vecného bremena v jej prospech. Kým zriadenie vecného bremena bolo obsahom zmluvy, ktorou žalobkyňa nehnuteľnosti darovala svojej dcére, skutkový základ pre určenie či vecné bremeno existuje alebo nie, spočíva v zistení, či vecné bremeno zaniklo v dôsledku vyvlastnenia nehnuteľností, o ktorom rozhodol Okresný úrad Žilina ako vyvlastňovací orgán rozhodnutím o vyvlastnení. Žalovaný opakovane uvádza, že skôr podaná žaloba na plnenie (žaloba o vypratanie vyvlastnených nehnuteľností v konaní vedenom pod sp. zn. 8C/85/2016, ktorého predmetom je posúdenie existencie vlastníckeho práva žalovaného k nehnuteľnostiam), konzumuje neskôr podanú žalobu žalobkyne o určenie existencie vecného bremena. Žalovaný má za to, že tvrdenia žalobkyne o neexistencii prekážky litispendencie v tomto spore sú subjektívne, tendenčné, nesprávne a zavádzajúce. K otázke naliehavého právneho záujmu uvádza, že keďže rozhodnutie o vyvlastnení nebolo zrušené a ani nezaniklo iným spôsobom, neobstojí argument žalobkyne, že ide o nulitný akt a jej vecné bremeno in personam k vyvlastneným nehnuteľnostiam ďalej trvá. Nedostatok naliehavého právneho záujmu sa prejavuje neúspechom v konaní, v dôsledku čoho má dôjsť k zamietnutiu žaloby. Žalovaný dáva do pozornosti, že zo žiadneho ustanovenia Stavebného zákona nevyplýva žalobkyňi nárok na primeranú náhradu za zánik vecného bremena v podobe doživotného užívania a bývania vo vyvlastnených nehnuteľnostiach. Keďže Okresný úrad Žilina ako príslušný vyvlastňovací orgán neurčil v petite rozhodnutia o vyvlastnení, že vecné bremeno in personam v prospech žalobkyne naďalej trvá, z uvedeného jednoznačne vyplýva, že vyvlastnením zaniklo aj vecné bremeno in personam v prospech žalobkyne. Takýto postup rešpektoval princíp právnej istoty a predvídateľnosti právnych noriem, teda bol v súlade s článkom 1 Ústavy SR. Na základe uvedeného opätovne navrhuje, aby Krajský súd uznesenie Okresného súdu Čadca zo dňa 12.09.2018, sp. zn.: 8C/69/2017-553 potvrdil a žalovanému priznal náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu.

13. Dňa 13.03.2019 bolo doručené odvolaciemu súdu oznámenie žalobkyne k odvolaniu, v ktorom uvádza, že došlo k novej procesnej skutočnosti, ktorou je späťvzatie návrhu na vypratanie, ktoré konanie je tiež v štádiu odvolacieho konania, čoho následkom je, že konanie vo veci vypratania neprebíha.

14. Krajský súd, ako súd odvolací (§ 34 CSP), po zistení, že odvolanie bolo podané stranami sporu v zákonom stanovenej lehote (§ 362 ods. 1 CSP), preskúmal uznesenie okresného súdu v rozsahu

vyplývajúcom z ust. § 379 CSP a bez nariadenia pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario v spojení s ust. § 219 ods. 3 CSP) napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie podľa ust. § 387 ods. 1 a 2 CSP potvrdil z dôvodu jeho vecnej správnosti.

15. V zmysle ust. § 387 ods. 1 CSP, odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne.

16. V zmysle ust. § 387 ods. 2 CSP, ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

17. V zmysle ust. § 387 ods. 3 CSP odvolací súd sa v odôvodnení musí zaoberať aj podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie. Odvolací súd sa musí v odôvodnení vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní.

18. Odvolací súd po preskúmaní napadnutého rozhodnutia, príslúchajúceho spisového materiálu, vyhodnotením toho, čo uviedli v rámci odvolacieho konania strany konania konštatuje, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosti potrebné pre posúdenie veci a dospel k skutkovým a právnym záverom, s ktorými sa odvolací súd v plnom rozsahu stotožnil, a preto s poukazom na citované ust. § 387 ods. 2 CSP, keďže sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, obmedzuje sa len na skonštatovanie správnosti jeho dôvodov. Rozhodnutie súdu prvej inštancie zodpovedá zákonným požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutia. Okresný súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol rozhodujúci skutkový stav, primeraným spôsobom opísal priebeh konania, stanoviská procesných strán k prejednávanej veci a citoval právne predpisy, ktoré aplikoval na prejednávaný prípad, a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Prijaté právne závery primerane vysvetlil.

19. S rozhodnutím súdu prvej inštancie, právnym posúdením veci, ako aj s odôvodnením uznesenia sa odvolací súd plne stotožnil a v zmysle ust. § 387 ods. 2 CSP na toto poukazuje. Odvolateľ k veci samotnej neuviedol žiadne skutočnosti, s ktorými by sa súd prvej inštancie nevysporiadal a ktoré by boli spôsobilé inak vyhodnotiť skutkový stav následne prijaté právne závery. Keďže súd prvej inštancie sa vypořiadal so všetkými skutočnosťami, ktoré boli uvedené v podanom odvolaní a na ktoré poukazoval odvolateľ aj v priebehu prvostupňového konania, odvolanie nepovažoval odvolací súd za dôvodné, neuznal opodstatnenosť argumentácie odvolateľa, na ktorých založil svoje odvolacie dôvody, a preto napadnuté uznesenie okresného súdu potvrdil ako vecne správne.

20. Pre zdôraznenie správnosti rozhodnutia odvolací súd ďalej uvádza nasledovné:

21. Okresný súd sa pred samotným rozhodovaním o merite veci zaoberal splnením procesných podmienok potrebných pre vedenie sporového konania a pokračovania v ňom. Následne zistil skutkový stav. Národná diaľničná spoločnosť a. s. podala dňa 02.05.2016 žalobu na plnenie - uloženie povinnosti vypratať vyvlastnené nehnuteľnosti, pričom táto povinnosť mala byť uložená aj žalobkyňi. Konanie je vedené pod sp. zn.: 8C/85/2016, pričom momentálne je v štádiu odvolacieho konania. Následne žalobkyňa dňa 16.10.2017 podala žalobu o určenie existencie vecného bremena, čo bolo neskôr ako žaloba na plnenie podaná Národnou diaľničnou spoločnosťou a. s..

22. Národná diaľničná spoločnosť a. s. podala ako prvú v poradí žalobu o plnenie - uloženie povinnosti vypratať vyvlastnené nehnuteľnosti. Ako uviedol okresný súd, žaloba o plnenie je žalobou preventívneho charakteru. Z obsahu tejto žaloby vyplýva, že v sebe konzumuje aj určovací žalobný návrh. Ak spor vznikol z porušenia subjektívneho práva, uplatňuje sa právo na súdnu ochranu práve žalobou na plnenie.

23. Žalobkyňa podala žalobu o určenie existencie vecného bremena. Vzhľadom na druh nároku, ktorého sa žalobkyňa podanou žalobou domáhala (žaloba o určenie práva), je potrebné preukázať na požadovanom určení naliehavý právny záujem.

24. Ak všeobecné súdy postupujú tak, že rozhodnú o vecnej opodstatnenosti určovacej žaloby bez toho, aby dospeli k záveru o existencii naliehavého právneho záujmu žalobcu, porušia tým základné právo

na súdnu ochranu ďalšieho účastníka konania. (Uznesenie Ústavného súdu SR zo dňa 06.10.2017, sp. zn. II. ÚS 590/2017)

25. Odvolací súd nad rámec uvedeného podotýka, že naliehavý právny záujem musí byť kvalifikovaný, t.j. naliehavý. Posúdenie naliehavého právneho záujmu je otázkou právnej kvalifikácie rozhodujúcich skutočností. Spravidla je naliehavý právny záujem daný v prípade, keď sa nemožno domáhať priamo plnenia, tiež vtedy, ak by bez tohto určenia bolo ohrozené právo žalobcu, alebo ak by bez tohto určenia jeho právne postavenie bolo neisté. V tejto spojitosti je primárne potrebné ujasniť, či a ako sa následné požadované určenie môže dotknúť právnych pomerov účastníkov. Určovacia žaloba je zvyčajne prípustná vtedy, ak sa ňou odstraňuje spornosť vzťahu účastníkov a predchádza vzniku ďalších sporov, prípadne, ak sa vytvára pevný základ právneho vzťahu medzi nimi. Právny záujem, ktorý je podmienkou prípustnosti takejto žaloby, musí byť naliehavý v tom zmysle, že žalobca v danom právnom vzťahu môže navrhovaným určením dosiahnuť odstránenie spornosti a ochranu svojich práv a oprávnených záujmov. Nejde o určovaciu žalobu ako takú, ale o to, čoho alebo akého určenia sa žalobca domáha a z akých právnych pomerov vychádza. Naliehavý právny záujem sa teda viaže na konkrétny určovací petit a súvisí s vyriešením otázky, či sa žalobou s daným určovacím petitom môže dosiahnuť odstránenie spornosti žalobcovho práva alebo neistoty v jeho právnom vzťahu. Záver súdu o existencii či neexistencii naliehavého právneho záujmu žalobcu predpokladá primárne posúdenie, či podaná určovací žaloba je procesne prípustným nástrojom ochrany jeho práva a či spornosť neodstraňuje, ale zbytočne vyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné konanie. Primárne teda je potrebné, aby žalobca osvedčil svoj naliehavý právny záujem na ním požadovanom určení, keď posúdenie osvedčenia, resp. neosvedčenia naliehavého právneho záujmu je samostatným a prvoradým dôvodom pre zamietnutie žaloby. Určovacia žaloba je spravidla opodstatnená vtedy, ak vyriešenie určitej otázky neznamená úplné vyriešenie spornosti daného právneho vzťahu alebo práva, alebo ak požadované určenie má povahu predbežnej otázky vo vzťahu k posúdeniu, či tu je alebo nie je právny vzťah alebo právo.

26. Základným princípom procesného práva je právny princíp *ne bis in idem*, podľa ktorého nie je možné rozhodovať o tej istej veci dvakrát. Tento princíp je v sporovom konaní vyjadrený v dvoch procesných prekážkach, a to v prekážke *rei iudicatae*, t.j. v prekážke právoplatne rozhodnutej veci a v prekážke *litispendencie*, t.j. v prekážke začatého konania. Prekážka začatého konania, tzv. prekážka *litispendencie*, je neodstrániteľným nedostatkom podmienok konania, ktorý má za následok zastavenie konania. Ak teda už na súde (ktoromkoľvek) prebieha konanie tých istých strán, týkajúce sa tej istej právnej veci (totožnosť predmetu konania a skutkových okolností, z ktorých sa nárok vyvodzuje), súd konanie, ktoré začalo na základe neskôr podanej žaloby, zastaví. Totožnosť predmetu konania je totožnosť nároku uplatneného z rovnakého skutkového základu či skutkového deja. O tie isté strany ide aj vtedy, ak v konaní vystupujú nositelia práv z rovnakého právneho vzťahu v opačnom procesnom postavení, a tiež vtedy, ak v neskoršom konaní vystupujú právni nástupcovia strán. Totožnosť predmetu konania je daná vtedy, keď ten istý nárok alebo stav vymedzený žalobným petitom vyplýva z rovnakých skutkových tvrdení, na základe ktorých bol uplatnený (t.j. ak je založený na rovnakých skutkových okolnostiach a rovnakom právnom dôvode). Podmienky totožnosti strán a totožnosti predmetu konania musia byť splnené súčasne. (Uznesenie Najvyššieho súdu SR z 20. októbra 2011, sp. zn. 5 Cdo 280/2010)

27. Pre vznik *litispendencie* by sa žalobný návrh mal vyznačovať totožnosťou spočívajúcou v označení právnych následkov (vydanie rovnakých vecí, zdržanie sa rovnakého konania) a v druhoch žaloby (žaloba na plnenie, určovací žaloba). To znamená, že v prípade, ak by niektorá zo strán podala žalobu na plnenie a neskôr by podala na tom istom skutkovom základe určovaciu žalobu, alebo by ju podala druhá strana, súd by mal zastaviť sporové konanie o žalobe o určenie z dôvodu *litispendencie*. Súd, ktorý rozhoduje o žalobe na plnenie si v tomto sporovom konaní musí ako predbežnú otázku posúdiť existenciu či neexistenciu práva alebo právneho vzťahu, o ktorých nebolo doposiaľ rozhodnuté. Práve na základe tohto posúdenia určitého práva alebo právneho vzťahu súdom v sporovom konaní o splnení povinnosti, žaloba na plnenie konzumuje žalobu určovaciu, a vytvára prekážku začatej veci.

28. Rovnaký právny názor prijal aj Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku sp. zn. 3Cdo/100/01 zo dňa 28.05.2002, ktorý bol publikovaný v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod číslom R 110/2003. Predmetný právny názor aplikujú sudy nižších inšancií bez výhrad. Podľa uznesenia Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 14Co/140/2013 zo dňa 31.05.2013 platí

nasledovné: „Podľa právnej teórie určovacia žaloba (kladná i záporná) nie je prekážkou litispendencie pre žalobu na plnenie, hoci v oboch prípadoch ide o rovnaké subjektívne právo. To znamená, že ak by konanie o určovacej žalobe začalo skôr, ako konanie o vypratanie, určovacia žaloba by nebola prekážkou litispendencie pre neskôr podanú žalobu o plnenie (o vypratanie). Na druhej strane, konanie o žalobe na plnenie, v danom prípade konanie o vypratanie, zakladá prekážku litispendencie pre určovaciu žalobu (kladnú či zápornú), pokiaľ ide o rovnaké subjektívne právo, nakoľko v rámci neho sa rieši prejudiciálna otázka, ktorá by bola základnou otázkou aj v konaní o určovacej žalobe (napr. platnosť, resp. neplatnosť právneho vzťahu).“

29. Pre posúdenie, či tu je prekážka začatej veci, je rozhodujúci stav v čase rozhodnutia v neskôr začatom konaní. (R 97/2003)

30. Súd zastaví neskôr začaté konanie o určenie práva alebo právneho vzťahu z dôvodu rei iudicatae pre skôr ukončené konanie o plnenie s totožnými stranami sporu a rovnakým skutkovým základom. Analogicky tak postupuje aj v prípade neskôr začatého sporového konania o určení práva alebo právneho vzťahu, ak ide o prekážku, ktorá spočíva v skôr začatom a neukončenom sporovom konaní o plnenie. Prekážka litispendencie, podobne ako prekážka rei iudicatae, totiž vo svojej podstate taktiež smeruje k zamedzeniu existencie dvoch rozsudkov medzi tými istými sporovými stranami s totožným nárokom.

31. V prípade totožného sporového konania prebiehajúceho na Okresnom súde Čadca pod sp. zn.: 8C/85/2016 bolo podané odvolanie, o ktorom ešte nebolo rozhodnuté, čo spôsobuje, že daná vec ešte nebola právoplatne skončená. Odvolací súd konštatuje, že v danom prípade sa jedná o prekážku začatej veci. Na základe vyššie uvedeného ide o prekážku litispendencie, ktorá je neodstrániteľnou vadou konania a vedie k zastaveniu neskôr začatého konania. Odvolací súd preto uznesenie okresného súdu potvrdil ako vecne správne.

32. Pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov odvolacieho konania odvolací súd aplikoval ust. § 396 ods. 1 CSP v spojení s ust. § 255 ods. 1 CSP, v zmysle ktorého súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci. V predmetnom odvolacom konaní mal plný úspech žalovaný, a preto odvolací súd priznal žalovanému proti žalobkyni nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

33. Rozhodnutie odvolacieho súdu bolo prijaté hlasovaním v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu odvolanie **n i e** je prípustné.

Poučenie o dovolaní: Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. (§ 419 Civilného sporového poriadku, v ďalšom texte už len „CSP“)

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,

b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n). (§ 421 ods. 1 a 2 CSP)

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,

b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,

c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie. (§ 422 ods. 1 a 2 CSP)

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné. (§ 423 CSP)

Dovolanie nie je prípustné proti rozsudku, ktorým sa vyslovilo, že sa manželstvo rozvádza, že je neplatné alebo že nie je a proti uzneseniu v konaní o návrat maloletého do cudziny vo veciach neoprávneného premiestnenia alebo zadržania (§ 76 Civilného mimosporového poriadku, v ďalšom texte už len „CMP“).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plyní znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy.

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde. (§ 427 ods. 1 a 2 CSP)

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania ustanovených v § 127 Ods. 1 C. s. p. (ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje a podpísania) uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh). (§ 428 CSP)

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom.

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa. (§ 429 CSP)

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania. (§ 430 CSP)